

BESTRIJDINGSMIDDELEN MAKEN MEER KAPOT DAN JE LIEF IS

Van gezondheidsklachten tot verlies van biodiversiteit – waarom we de werkelijke kosten van chemische middelen niet zien

1 mei 2025

<https://www.landbouwgeenroofbouw.nl/story/4>

Een landbouwsysteem zonder bestrijdingsmiddelen, waar boeren samenwerken met de natuur. Dat klinkt in de oren van veel boeren misschien niet realistisch. Maar doorgaan met het gebruik van chemische middelen zoals we nu doen, is dat sowieso niet. Twee experts – Violette Geissen, hoogleraar aan Wageningen University, en Mees Visser, een doorgewinterde biologische boer – laten zien dat doorgaan met gif geen optie is, en dat het ook anders kan.

Een landbouwsysteem zonder bestrijdingsmiddelen, waar boeren samenwerken met de natuur. Dat klinkt in de oren van veel boeren misschien niet realistisch. Maar doorgaan met het gebruik van chemische middelen zoals we nu doen, is dat sowieso niet. Twee experts – Violette Geissen, hoogleraar aan Wageningen University, en Mees Visser, een doorgewinterde biologische boer – laten zien dat doorgaan met gif geen optie is, en dat het ook anders kan.

Violette Geissen is al jaren betrokken bij onderzoek naar de gevolgen van bestrijdingsmiddelen. Als projectleider van het Europese SPRINT-project, gefinancierd door de Europese Commissie, bestudeert ze de effecten van bestrijdingsmiddelen op de gezondheid van mensen, dieren en het milieu. Volgens Geissen is het gebruik van deze middelen in de landbouw een problematiek die vaak onderschat wordt. "Boeren denken vaak dat ze veilig bezig zijn, omdat de middelen goedgekeurd zijn door de overheid."

Er zijn momenteel veel groepen bezig met de regelgeving voor de pesticiden, ze passen de toelating aan of vernieuwen deze. Boeren gebruiken vaak meerdere pesticiden tegelijkertijd of achter elkaar in het groeiseizoen, wat kan leiden tot onvoorspelbare, schadelijke effecten. "We hebben het vaak over de effecten van een enkel middel, maar de werkelijkheid is dat boeren soms wel twintig verschillende middelen gebruiken. En effecten van die combinaties zijn nog niet goed onderzocht."

De effecten van pesticiden op het milieu zijn eveneens zorgwekkend. Geissen wijst op de verspreiding van glyfosaat in natuurgebieden, ver van landbouwgrond. "Het blijft niet alleen op het veld. Het hecht zich aan stofdeeltjes, komt in de lucht, het water, het huisstof en zelfs in ons voedsel." Dit is niet alleen een probleem voor de biodiversiteit, maar ook voor de gezondheid van omwonenden, legt ze uit.

We hebben het vaak over de effecten van een enkel middel, maar de werkelijkheid is dat boeren soms wel twintig verschillende middelen gebruiken.

"Door de intensieve export van landbouwproducten is de economische winst groot maar de 'trade-offs' blijven in ons land," zegt Geissen.

DE AARDE VOEDEN

Mees Visser, biologische boer uit de Hoeksche Waard, heeft zijn eigen ervaringen met chemische bestrijdingsmiddelen en de overgang naar biologische landbouw. Hij groeide op met het idee dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen vanzelfsprekend is. "Daar ben ik later anders naar gaan kijken," vertelt hij. In zijn beginjaren als boer gebruikte hij kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen. "Ik had hoofdpijn als ik van de trekker afstapte. En ik dacht: als dit voor mij niet goed is, dan is het dat voor de natuur zeker niet."

Op zijn 25ste maakte Visser de keuze om zijn bedrijf om te schakelen naar biologische landbouw. Het idee van het 'bestrijden' van de natuur vond hij niet langer logisch. "Het idee dat je de aarde kon verbeteren met kunstmest en chemie – dat is niet alleen onwaar, het is gevaarlijk," aldus Visser. "We zijn de aarde gaan uithongeren in plaats van voeden."

Zijn boerderij, Landzicht, is nu een model van biodynamische en biologische landbouw. "Ik teel aardappelen, kolen, bonen, erwten, sla, snijbiet en spelt. En de ziektedruk is verwaarloosbaar – dat komt door de biodiversiteit die we hier hebben." Mees Visser gebruikt geen bestrijdingsmiddelen of kunstmest meer en vertrouwt op de kracht van de natuur om zijn gewassen gezond te houden.

"Luizen? Die worden opgegeten door lieveheersbeestjes in de hagen."

UITDAGENDE OVERSTAP

De omschakeling naar biologische landbouw is voor Mees Visser en zijn collega's een belangrijk thema. Hoewel hij optimistisch is over de voordelen van biologische landbouw, erkent hij dat de overstap niet zonder uitdagingen is. "Sommige boeren willen wel veranderen, maar ze zitten vast in een systeem.

Ik werk samen met de natuur. Dat is zinvoller. Mooier. En ik voel me beter.

Ze vinden geen afzet voor hun producten, en de gangbare landbouw blijft te goedkoop, omdat de schade niet wordt meegerekend," zegt Visser.

Violette Geissen benadrukt ook de rol van de consument in het bevorderen van een duurzamer landbouwsysteem. "Consumenten moeten zich bewust worden van de impact van hun keuzes," zegt ze. "Biologisch voedsel wordt vaak als duur gezien, maar het is belangrijk om te begrijpen dat de verborgen kosten van conventionele landbouw enorm zijn. Gezondheidskosten, milieuvervuiling en de impact op de biodiversiteit worden vaak niet meegerekend in de prijs van het voedsel."

Geissen pleit voor een breder bewustzijn van de verborgen kosten van conventioneel voedsel. "We moeten stoppen met de gedachte dat goedkoop voedsel het beste is. Goedkoop voedsel heeft vaak verborgen kosten, zowel voor onze gezondheid als voor het milieu."

GEZONDE TOEKOMST

Zowel Geissen als Visser zijn optimistisch over de toekomst, ondanks de obstakels die moeten worden overwonnen. Geissen is ervan overtuigd dat we klaar zijn om een duurzamere landbouw te realiseren. Hiervoor zijn politieke steun en economische hulp onontbeerlijk. "We hebben de juiste kennis, de juiste technologieën en de juiste praktijken," zegt ze. "Wat we nu nodig hebben, is politieke steun om boeren te helpen de omslag te maken."

Mees Visser is het daarmee eens. "Ik voel me gelukkiger dan ooit sinds ik de chemie achter me liet," zegt hij. "Het is zinvoller, mooier, en ik voel me beter. Als ik verhalen hoor over Parkinson, dan denk ik: dat komt in elk geval niet door mij. Niet meer spuiten, geen gif – dat is zoveel waard." De toekomst van de landbouw lijkt, volgens Geissen en Visser, in samenwerking met de natuur te liggen. "Boeren kunnen gewoon kiezen," zegt Visser. "Het is niet makkelijk, maar het kan. En het is de moeite waard. Als we samen met de natuur werken, kunnen we een gezondere toekomst voor ons allemaal creëren."

Over Violette Geissen

Prof. dr. Violette Geissen is hoogleraar Bodemdegradatie en Landbeheer aan Wageningen University & Research (WUR). Haar onderzoek richt zich op de effecten van (organische) verontreinigende stoffen - zoals pesticiden - op bodemsystemen. Ze coördineert het Europese project SPRINT, die de risico's van bestrijdingsmiddelen op milieu en gezondheid onderzoeken.

Over Mees Visser

Mees Visser is een biologische boer uit Strijen, de Hoeksche Waard. Hij werkt op de familieboerderij Landzicht, een boerderij uit 1650 die nu 4 generaties in de familie is. Bij de oprichting in 1945 teelden ze biologisch, maar door de jaren heen deed langzaamaan chemie zijn intrede. Sinds 1988 teelt Visser echter weer biologisch.

